

Jeff McLaughlin'in yazısından serbest bir tarzda çevrilmiştir. Makalelerin adresi:

<http://www.cariboo.bc.ca/ae/php/phil/mclaughl/courses/howread.htm>

Bir felsefe yazısı (bu da dahil) nasıl okunur?

Çiçeği burnunda bir felsefe öğrencisi misin? Bir felsefe yazısı nasıl yazılır, ilk iş olarak buna odaklanacaksın emin ol. Tedirgin olacaksın; şöyle dediğini duyar gibiyim: "Aman tanrım, 'Platon'un Mağara benzetmesi' hakkında bir deneme yazmam gerek." Ancak, seni kaygılandıran daha acil bir şey olacak: iyice kahrolmadan önünde duran felsefe metninin içine girebilmek, onu kavrayabilmek. Okunması beklenen bazı makalelerden anlam çıkarmak, felsefede yeni olanlara çoğu zaman zor gelir. Yüz yüze kalabileceğin sorunlar genellikle akademiden felsefecilerin yazma tarzlarına yabancı olman yüzünden sadece. Bu kısa sohbette bir felsefe makalesi ya da bir felsefe kitabı bölümü içinde nasıl yol alacağın hakkında bazı tavsiyelerde bulunacağım. İki uyarı ile başlayayım. Bir: Koltuk ya da yatakta uzanırken okuma... Muhtemelen çok geçmeden uykuya dalacaksın. İki: Her makaleyi birden fazla okuman gerekecek. Kulağına küpe olsun, "Bir film iki kez izlemeye değmezse, bir kez izlemeye de değmez".

Felsefe okumaya alışmakla ilgili olarak çekeceğin sıkıntının bir kısmı, karşılaşacağın tarzların alışık olduğundan hayli farklı olmasına dayanıyor. Tarzlar, yazarın hedeflediği okuyucu kitlesine (felsefe ile dışarıdan ilgilenenler için mi, yoksa diğer felsefeciler, diğer uzmanlık alanları için mi?) ve makalenin bir çeviri eser olup olmamasına (Bir Yunan metninin İngilizce çevirisini mi okuyorsun?) bağlı olarak değişir. Eserin hangi yüzyılda yazıldığı bile senin okuma rahatlığının derecesini etkiler. Ayrıca belli başlı düşünce okullarının yazarlarının, metnin nasıl sunulduğu üzerinde önemli etkisi olabilir (Felsefeci Analitik gelenekten mi yoksa Kıta Avrupası geleneğinden mi?). Son olarak, yazarın kendi şahsiyeti ve tarzı da çoğu zaman yazı boyunca hüküm sürer. Bu nedenle, her ne kadar tüm felsefe yazılarının okuyucuyu belli noktalarda ikna etmek gibi bir niyeti olsa da, yazarın görüşlerini hangi yolla iletmediği önemli ölçüde değişiklik gösterir.

Etkin bir okuma becerisi geliştirmelisin ki, sınırlı deneyimlerin dahilinde çetrefil ifade ya da cümleler kullanabilesin ve karmaşık

argümanlar geliştirebilesin. O halde seni daha fazla yormadan, bir felsefe yazısını daha iyi anlama hakkında birkaç küçük ipucu vereyim.

I. Anlama

İlk olarak, yazarın ne söylemeye çalıştığı hakkında genel bir fikir edinmek için makaleye şöyle bir **göz at**. Başlık ve alt başlıklara dikkat et, çünkü çoğu zaman araştırma alanı hakkında seni bilgilendirirler (Örneğin bu yazının başlığı yazının ne hakkında olduğu fikrini veriyor değil mi?). Giriş paragrafına dikkat et, çünkü yazarlar orada bazen yazılarının özetini ya da genel bir taslağını sunarlar ("Bu yazıda şu şu tartışılacaktır...") veya yazılarının içeriğini-bağlamını ortaya koyarlar (Yazılarında ilgilendikleri alan nedir, yazı hangi mesele ile ilgili olacak ya da yazı kime yanıt veriyor gibi...).

Sonuca doğru yol alırken, yazarın seni neye ikna etmeye çalıştığını not etmelisin. Kendi cümlelerin olsun ama. Ve sonra da onun altını çiz ya da ne bileyim renkli kalemle üstünü boya. Bir kağıda yine kendi cümlelerinle sonucu yaz. Şimdi tekrar başa dön ve zihninde bu sonucu tutarak, yazarın seni nasıl oraya götürdüğünü görmeye çalış. Yani gizemli bir cinayet romanını yeniden okumaya benzeyen zevki düşün: katilin kim olduğunu çözmeye çalışmak eğlenceliydi, orada burada ipuçları gördün ve belki de bazılarını çözebildin ama diğerleri senin için kapalı kaldı. Şimdi suçlunun kim olduğunu biliyorsun ama kaçırdığın ipuçlarının nasıl da mükemmel bir şekilde birbirlerine uyduğunu görmek de çok eğlenceli olabilir. (Yazar ya da yönetmen bir karakteri, öncesinde öyküyle hiçbir bağlantısı olmaksızın filmin veya kitabın sonunda bir anda ortaya çıkardığında filmi izlemek ya da kitabı okumak pek eğlenceli olmuyor. Kendi denemeni tasarlarken bunu aklında tut!)

Her paragrafı okurken, ilk ve son cümleler çoğu kez sana yazarın düşünce akışının anahtar öğelerini sağlar; burada argümanın ya da alt-argümanın sonucunu veya öncülünü bulabilirsin. Bu terimlerden bir kaçını açıklamalıyım. Bir argüman, en az bir öncülden ve en az bir sonuçtan oluşur. Bir argümanın kendisi de başka bir iddiayı savunmak üzere kullanılabilir. Sonuç, yazarın seni, kabul etmen için ikna etmeye çalıştığı şeydir. Öncül, sonucu kabul ettirmek için sunduğu nedendir. Şu iddiaya bakalım: "Kıyıköy yaşamak için harika bir yer." Neden? "Çünkü güvenli bir yer." Neden? "Çünkü gece geç saatte dışarıda gezebilirsin ve kapını

kilitlemeden evden ayrılabilirsin.” İlk ifade, seni ikna etmeye çalıştığım sonuçtur. (Bu sonuç cümlesini argümanımın sonuna da koyabilirdim rahatlıkla.) Her “Neden?” sorusundan sonra gelen ifade, bir öncül, bir neden, sonucumu savunmak ya da doğrulamak için kullandığım bir iddiadır. Bu argümanı pekâlâ seni Kıyıköy’e taşınmaya ikna etmek için kullanabilirim. Böylece, “Kıyıköy yaşamak için harika bir yer” argümanı, “Kıyıköy’e taşınmalısın” sonucu için bir alt-argüman olur.

Yazar sana sonuç için bir neden sunar; aksi durumda bu sadece bir fikri ifade etmek olurdu. Eğer sana “Genel sağlık hizmeti iyi bir şeydir.” dersem, tek yapabileceğin gülümsemek ve şuna benzer şeyler söylemek olur :“Hımm, güzel.” Sana sadece kendi inandığım şeye ilişkin bir beyanatta bulunmuş oldum. Sen benimle hemfikir olabilirsin ya da olmayabilirsin ama herhangi bir neden belirtmediğim için ne diyeceğini bilemezsin. Fikrimi savunacak bir şeyler söylemeliyim ki, sen de bunu kabul edip etmemeye karar verebilesin. Benimle hemfikir olsan bile, gerekçelerimi duymadan, onları benimsemeyen ve bakış açımı kabul etmeden, hemen atlayıp beni onaylamamalısın. Örneğin ben “İdam cezası yanlıştır.” diyorum. Sen de “Bence de!” diyorsun. Ama ben sonra “Yanlış, çünkü cinayet işleyenleri öldürmek yerine yavaş yavaş işkence etmeli.” diyorum. Hoppala, gördün mü? Savunduğum fikrin nedenini duymadan atlayıp benimle aynı fikirde olduğunu söylediğin için ne duruma düştün? İnsanlar farklı nedenlerle aynı noktada durabilirler ve bu nedenlerin bazıları iyi olurken bazıları kötü olabilir. Başka bir örnek vereyim. Sen de ben de 2+2 nin 5 etmediği konusunda hemfikiriz değil mi? Sen 4 ettiği için 5 ettiğine inanmazken ben pekâlâ 6 ettiği için 5 ettiğine inanmıyor olabilirim. Demek ki neymiş, nihai bir yargıya varmadan önce hem öncülleri hem de sonucu göz önüne almak gerekliymiş. Paragrafları, yazarın bazı bağımsız argümanlarını sunduğu bölümler olarak düşün. Zira her bağımsız argüman, yazarın kimi daha genel görüşlerini temellendirmek için ileri sürülmüş olabilir.

Öncül ve sonuca ait gösterge sözcükler, her zaman olmasa da çoğu zaman sana hem argümanların farklı kısımlarını birbirinden, hem de argüman olmayana argüman olandan ayırmak için yardım eder. Belli bir bakış açısını ya da sonucu desteklemek üzere sunulan bir nedenin (ya da öncül, kanıt, gerekçe vs.) var olduğuna işaret eden bu sözcükler şunlardır: Çünkü, zira, için... Sonuç için olan gösterge sözcükler ise: Bundan dolayı, bu nedenle, öyleyse, o halde... Eğer hiç gösterge sözcük yoksa ve bir argümanın belli bir parçası ile karşı karşıya olduğundan şüphe ediyorsan,

kendi seçtiğin bir gösterge sözcüğü bir anlam çıkıp çıkmayacağını görmek için cümleye katmayı deneyebilirsin.

Sayfa kenarlarına not almak faydalıdır. Örneğin, her paragrafın yanına, o paragrafın meselesini belirten birkaç sözcük karalayabilirsin. Her sözcüğün altını çizme, zira yazarın söyleyeceği her şey ana tezle ilgili olacak ya da anlamlı olacak diye bir şart yok. Meselenin arka planıyla ilgili tarihsel bilgiler, giriş niteliğinde bir takım açıklamalar veriyor olabilir ya da kendi kendine çeşitli hatırlatmalar yapıyor olabilir. Belli bir terimi kullandığında yazarın ne demek istediğini tanımladığı ifadeleri ara. Örneğin: Genel sağlık hizmeti demek, herkesin, kendi yaralanmalarından ya da hastalıklarından kendileri sorumlu olsalar dahi, ödeyip ödeyemeyeceğine, nerede yaşadığına bakılmaksızın aldığı sağlık hizmeti demektir. Kendi görüşleri ile diğer yazarlar arasında bir fark ortaya koyuyor mu bir bak. Ayrıca diğer yazarların fikirleri ek kanıt olarak mı yoksa yazarın çürütmek istediği fikirler olarak mı kullanılıyor dikkat et.

Ardından, yazının temel argümanlarını, öncüller ve sonuçlarla beraber ve kendi cümleleriyle ortaya koymaya çalış. Daha sonraki güçlük, yazarın tartıştığını düşündüğün şeyin gerçekten de yazarın amaçladığı şey ile aynı olup olmadığını görmektir.

Neler yaptık sıralayalım: 1. Makaleyi hızlıca bir gözden geçirerek ne hakkında olduğuna dair bir fikir edindin. 2. Sonucu kendi cümleleriyle ifade ettin. 3. Geri dönüp makaleyi tekrar dikkatle okudun, yazarın ortaya attığı ve reddettiği argümanları çıkardın. (Unutma, yazarın söylediği her şey pozitif bir tez olmayacaktır. Çoğu zaman diğer insanların karşıt görüşlerinin neden yanlış ya da yetersiz olduğunu ve kendi düşüncesinin neden doğru olduğunu göstermeye çalışan ifadeler de olacaktır yazıda.) 4. Tüm bunları yaparken metnin kenarlarına ya da ayrı bir kağıda notlar aldın. 5. Şimdi durup elinde neler olduğuna bir bak. Doğrudan yazının akışını takip edebileceğin gibi, oklar ve şemalarla çeşitli noktalar arasındaki bağlantıları da kurabilirsin. Evet şimdi, yazarın ne söylediğini ve neden söylediğini anlayabiliyor musun? Eğer anlamıyorsan, tahmin et ne yapacaksın? Tekrar okuyacaksın tabi ki. Hâlâ anlamıyorsan, sorunu iyi bir şekilde formüle edip bir bilene sormalısın. Örneğin şöyle: sayfa 34'te yazar X demiş ama bunun Z sonucuna nasıl uygun olduğunu göremiyorum. Yazar X, Y'ye; Y de Z'ye götürür mü demek istiyor acaba?"

Makaleyi bir kez anladıktan sonra geri dönüp onu değerlendirebilirsin.

II. Değerlendirme

Diyelim ki yazarın nihai olarak seni ikna etmeye çalıştığı şeyi kavradın. Şimdi soru şu: Yazar bu konuda başarılı mı? Hiç kimse belirtilen her noktayı kabul etmeni ya da reddetmeni beklemiyor. Kimi argümanlar, öncüllerin bazılarında şüphe etmene rağmen hâlâ sağlam kalabilirler. Genel olarak argümanı beğendiğin ama bir kaç güçsüz noktasını bulduğun da olabilir. Belki de argümanın korkunç olduğunu ve baştan sona kusurlu olduğunu düşünürsün. Neye inanırsan inan, eninde sonunda sen de buna benzer biçimde başkalarına inandırmak durumundasın. Bunu yapmak için bir felsefe yazısı nasıl yazılır bilmen gerekecek. Ama dur bakalım, şimdilik o kadar ilerlemeyelim.

İşte yazarın tutumunu değerlendirmekte kullanabileceğin bir yol. İlk olarak yazarın sonucunu savunmak için ileri sürdüğü nedenleri, yani argümanların öncüllerini birbirinden ayır tek tek. Sonra da onların mantıksal olarak kabul edilebilir olup olmadıklarına bak. Bu şu anlama geliyor: Diğer şeylerin arasında neden ya da öncülün, tümdengelimsel olarak geçerli olacak şekilde savunulup savunulmadığına ya da tümevarımsal olarak güçlü bir alt-argüman olarak ileri sürülüp sürülmediğini belirlemelisin. Örneğin öncül yazar tarafından yazının başka bir yerinde bir alt-argüman içinde ya da başka bir makalede ele alınmış mı? Veya başka biri tarafından başarılı olarak savunulmuş mu? İleri sürülen şey, ortak bilginin konusu mu veya belli bir otoriteye dayanarak mı destekleniyor?

Eğer bazı nedenlerden dolayı, öncülün kabul edilebilir olup olmadığını bilemiyorsan ve onun kabul edilemez olduğunu ileri süreceksin bir kanıtın da yoksa, onu geçici olarak kabul edip, yazarın diğer nedenlerine göz atabilirsin. (İnsanların "Argüman gereği, filan şeyin doğru olduğunu kabul edelim" tarzında cümleler kurduklarını işte bu nedenle duyarız.) Ancak, eğer argümanı anlamadıysan, lütfen geçici olarak kabul etme yöntemini, tembelliğini haklı çıkarmak için kullanma. Bazen felsefi başlıklı bir yazıyı okumak, başka ek okumalar yapmanı gerektirebilir. Diyelim ki yazar başkalarının argümanlarından söz edip duruyor, gidip orijinal makaleyi okumana gerek var mı? Bu parçanın bağlamı nedir, esas konunun çevresindeki diğer sorulara ilişkin detayları bilmen gerekiyor mu? Başka insanların sözünü kesip, lafa girmek nasıl doğru bir davranış değilse; tüm hikayeyi bilmeden önce bir yazarla tartışmaya başlamak da o derece yersizdir. Biraz araştırma yap önce. Araştırma yapmak, illa da kalın, ayrıntılarla dolu kitapları devirmeni gerektirmez. Genel bir fikir edinmek için bir felsefe tarihi kitabı ya da ansiklopedisi de iş görür.

Kavramlar için bir felsefe sözlüğüne başvurabilirsin. Arkadaşlarınla konuşabilirsin, doğrudan hocalarından yardım isteyebilirsin vs. Araştırma yapmak bu anlamda basitçe, değerlendirmen gereken metin hakkında akli bir karara varmak için bilmen gerekenleri ortaya çıkarmak adına harekete geçmektir.

Değerlendirmenin ikinci aşaması, öncüllerin sonuç(lar)la kesin olarak ilişkili olup olmadığını tespit etme işini içerir. "Kesin olarak ilişkili olmak" için, öncülün doğruluğu sonucun doğruluğunu sağlamalıdır. Örneğin, "Bugün güneşli ve sıcak bir gün" öncülü kesin olarak sonuçla ilişkilidir. Sonuç: "Eğer bugün rahatsız olmak istemiyorsam, şort ve tişört giymem gerek." Oysa "Tüm kuğular beyazdır." öncülü az önceki sonuçla ilişkili değildir. Yani öncüller sonucu destekleyen herhangi bir kanıt içeriyorlarsa sonuçla ilişkilidirler. Ancak argümanı ve onun bölümlerini ortaya koyduktan sonra ve nedenlerin sonuçla ilişkisini belirledikten sonra, yazarın seni sonuca ikna etmek için yeterli kanıt sağlayıp sağlayamadığını göz önüne alabilirsin. Bunu yaparken "eleştirel düşünme" gerekir. Ama maalesef eleştirel düşünme, onun hakkındaki kısa bir yazıyı okumakla öğrenebileceğin türden bir şey değildir. Eleştirel düşünme yeteneklerini nasıl geliştireceğine ilişkin okumalar yapman yetmez. Zira felsefeyi öğrenmen için felsefe yapman gerekir.

Kısa yazımın sonuna geldim. Burada bahsettiğim şeyler, daha yolculuğunun ilk adımı. Belki de yola koyulmanın en iyi yolu, önerdiğim şeyleri bu makale için yerine getirmen olabilir. O halde kendi sözcüklerinle söyle bakalım, bir felsefe yazısını nasıl okursun?

Bir felsefe yazısı nasıl planlanır?

Evet, felsefe derslerin başlayalı birkaç gün oldu ve ilk denemeni yazman gereken zaman gelip çattı. Yazmaya başlamak için son ana kadar bekledin ama yumurta kapıya dayandı. Üstelik diğer derslerin ödevleri de sırada bekliyor. Hiç akıllıca değil ama yine de seni anlıyorum. Ödev yapmak ya da dışçıye gitmek gibi sevmediğin şeyleri yapmaya çalışman ya da onları yapmaktan kaçınman insan doğasına özgü bir durumdur.

Son dakikaya kadar beklemenin sonucu nedir? İyi tarafından bakarsak, gerçekten yapmak istemediğin bir şeyden uzak durmayı başarmış oldun. Ama kötü tarafı şu ki, bu süreçte uykularından olacaksın, birkaç sabah dersini ekmen gerekecek, huysuz ve stresli olacaksın ve dahası, düşündüğünü ya da yapabileceklerini tam olarak yansıtmayan kötü bir iş teslim etmek zorunda kalacaksın. Ve kuşkusuz düşük bir not alacaksın.

Yazı yazmak hakkındaki kitapçıklar, görüşlerini ve argümanlarını düzgün ve felsefi olarak güçlü bir tarzda ifade etmede sana yardımcı olma derdindedirler. Zayıf dilbilgisi ve eleştirel olmayan düşünme ile buna bağlı olan araştırma ve sunma becerilerindeki yetersizlik, okuyucularını iddialarına ikna etmeni zorlaştıracaktır. Okuyucuların, yazının onları aydınlatmasını bekler, kafalarını karıştırmamasını değil. Senin yazınla, içinden çıkılmaz bir bulmaca gibi uğraşarak niyetini çözmek zorunda kalmak istemezler.

Aslında, yazını yazmak için değil onu planlamak için daha fazla zaman harcamalısın. Bu ikinci bölümde sana, felsefe yazını nasıl sistemli bir şekilde planlayacağını anlatmaya çalışacağım.

Başlamadan önce, aynı hat üzerinde olduğumuzdan emin olalım. Bir felsefe yazısı, çoğu zaman, belli bir tutum bildiren ya da belli bir meseleyi tartışan bir yazıdır; bir araştırma yazısı değildir. Salt bir araştırma yazısı, diğer şeylerin yanında, olguların saptanmasını ya da keşfedilmesini içerir. Örneğin tıbbi olgular, tarihi olgular, idari olgular vs. Tutum bildiren bir yazı ise bir görüşü, bir bakış açısını ele aldığı bir yazı olmalıdır. Burada, okuyucunu ileri sürdüğün tezlere ikna etmeye çalışırsın.

Görüşlerini okuyanları başarılı bir şekilde ikna etmen için hocan, konuyu ve onun içerimlerini doğru bir şekilde kavrayıp kavramadığını, konuyla ilgili meseleleri eleştirel bir şekilde çözümlemiş ve değerlendirmiş olup olmadığını ve akla uygun bir şekilde tezini savunabilmiş olup olmadığını denetleyecektir.

Tutum bildiren bir yazıyı fikirlerini sadece açıklamak için bir fırsat olarak görmemelisin. Fikirler, eğer onlar sadece savunulmamış iddialar olarak kalırsa, felsefi olarak hiç ilgi çekici olmazlar. Bu süreci standart bir araştırma yazısının karşısına koyuyor olmamız, projenle ilgili hiç araştırma yapmayacağın anlamına gelmiyor. Araştırma yapmak, seçtiğin konu kadar farklı görüşleri ve insanların aynı konuya yaklaşırken ileri sürdüğü farklı argümanları bulup çıkarmak için anahtar bir unsurdur. Öncelikle konuyu, bağlantılı meseleleri ve konunun içerimlerini anlamak gerekir; sonrasında diğer insanların ne düşündüğünü bulmak için araştırma yapman ve daha sonra da kendi düşüncelerini desteklemek için araştırma yapman gerekir. Tüm bunları yapmak zaman alır ve eğer yazıyı son ana bırakırsan en az sahip olacağın şey de zamandır.

Projen için zaman ayırman lazım. Bunu hiç unutma. Ödevine, konuna ve okuyucularına hak ettikleri zamanı ayır.

Düşünmek için, araştırma yapmak için, biraz daha düşünmek ve fikirlerini kağıda dökmek için zamana ihtiyacın var. Bu fikirlerden uzaklaşmak ve onlara tekrar geri dönmek için zamana ihtiyacın var. Kütüphaneyi ve interneti taramak ve yazını bu ek bilgilerle donatmak için, ödevini değiştirmek, sağlamlaştırmak ve yeniden gözden geçirmek için zamana ihtiyacın var. Sonra bilgisayarda yazma, düzelti gibi teknik işler için de zamana ihtiyacın var.

Madem zaman önemli, hemen asıl konuya geçelim.

I. Ödevin doğasını anlama

Ödevinin konusu sana doğrudan verilmiş olabilir ya da belli sınırlar dahilinde bir konu seçmen istenmiş olabilir. Hocanın yaklaşımından bağımsız olarak, yeterli ancak konuyu tam anlamıyla ıskalayan bir yazıyı yazmak için dahi, başlığın ve ödevin icap ettiği şeyleri bilmen gerekir. Belli bir çalışmayı ya da kavramı çözümlen mi isteniyor? Hiçbir değerlendirme yapmadan sadece özet yapman mı bekleniyor? Farklı filozofların ya da felsefecilerin görüşlerini karşılaştırmayı mı isteniyor? Kaç kelime yazman lazım? Kısa mı yoksa uzun bir yazı mı olacak? Uzunluğu ne olursa olsun, verili sınırlara sadık kalmaya dikkat etmelisin. Kısa bir yazı yazman senin karmaşık fikirleri geliştirmek ve araştırmak için yeterince zaman harcamadığını gösterir. Çok uzun bir yazı ise tekrarlarla dolu olabilir veya lafı çok uzatıp ödevin niyetini boşa çıkarabilir. İçeriği kısa ve öz bir tarzda verebilmek gerekir demek ki.

Eğer makale konusu hakkında net bir fikrin yoksa; konunun geri planının bilmiyorsan ya da felsefi terminolojiye yabancıysan, kütüphanenin referans bölümünden bir felsefe sözlüğü veya ansiklopedisine bakmalısın. Bu okuma, konuyu daha geniş bir bağlama oturtmana yardım edecektir ve seni, fiili olarak yazma sürecine geçtiğinde işine yarayacak bilgilerle donatacaktır. Hemen standart bir sözlüğe başvurma çünkü sana sunacağı tanımlar yanlış veya eksik olabilir. İnternette bulacağın Türkçe felsefe sitelerine fazla itibar etmemeni tavsiye ederim. Eğer yabancı dilin varsa başvurabileceğin güvenilir siteler var. Örneğin <http://www.iep.utm.edu/> ve <http://www.plato.stanford.edu> .

Eğer kendi makalenin konusunu kendin bulacaksan, şu dört noktaya dikkat ederek seçmen iyi olur senin için.

1. Alâkalı bir şey seç: Bu sanki çok açık bir şeymiş gibi geliyor kulağa, ama bazen öğrenciler çok çabuk konudan ayrılıp hocanın istediği ile alâkası olmayan bir başlık seçebiliyorlar. Bu, ödevin doğasını anlamamanla ilgili bir durum olabileceği gibi, çok genel veya bulanık bir başlık seçmenle de ilgili olabilir. Doğru yolda olup olmadığını görmek için, konuyu hocanla birlikte belirlemen en akıllıcası. Yapman gerekenle ilgili daha başka açıklamalarda bulunabilir böylece.
2. İlgili olduğun bir şey seç: Eğlenirken zaman uçup gider; öyle derler. Bazı konular diğerlerine göre daha basit görünse de, ilk izlenimlerinin baskın gelmesine izin verme. Eğer konu ilgini çekmiyorsa, yazma süreci daha zor gelecektir.
3. Yapılabilir bir konu seç: "Aristoteles'in felsefesi", "Hakikat nedir?" ya da "Din karşısında bilim" gibi makale konuları çok çok geniştir. Konuyu seçerken, gölün küçük ama derin olması, geniş ama sığ olmasından yeğdir düşüncesinden hareket et. Biraz karanlık bir metafor ama basitçe şunu demek istiyor: Çiğneyebileceğinden fazlasını ısırma. Elli farklı ve birbiriyle ilişkisiz meseleye değinip biri hakkında bile sağlam bir şey ileri sürememek istemezsin herhalde, değil mi? Bunun yerine, belirli bir sorunu derinlemesine incelemene izin verecek, altından kalkabileceğin bir konuyu seçmelisin. Ötenazi konusuna mı meraklısın? Hangi yönleri var? İsteğe bağlı mı değil mi? Aktif mi pasif mi? Aileden olmayanlar karar verici olabilir mi? Yeni ötenazi politikasının sakıncalı sonuçları neler olabilir? Önce konuyu daralt sonra bu konuda derinleş.

4. Hakkında malzeme bulabileceğin bir şeyi seç: İlgini çeken bir konu bulabilirsin ama ulaşılabilir kaynakları da bir gözden geçersen iyi olur. Konundan sadece geçerken bahseden iki üç satırdan başka bir şey bulamazsan, seni zorlayacak argümanlarla ve fikirlerle tek başına uğraşmak zorunda kalabilirsin.

II. Konu hakkında kendi bakış açını yansıtan ön hazırlık notları al

Geçici olarak bir konu seçtikten ve onu kavradıktan sonra, kendi düşüncelerinin bir kısmını kağıda dökmeye çalış. Yorumlarını da daha sonra incelemeyi isteyebileceğin alanlar olarak not et. Sırf konuyu seçtin diye onun hakkında düşündüklerini açıkça biliyor olmazsın, sadece onun hakkında ne söylemek istediğini biliyor olmanı sağlar bu. Şu soruyu yanıtlamaya çalış: Konu hakkında ne düşünüyorsun? Ne söylemek istiyorsun? Konuyla ilgili dert ettiğin şey nedir? Onunla ilgili hoşuna giden yanlar nelerdir? Neyi ilgi çekici neyi kafa karıştırıcı buldun? Onun seni belirli sonuçlara götürdüğünü görebiliyor musun? Senin ilgilerinden herhangi birinin önemini vurgulayan ya da belli bir görüşün taraftarlarınca ileri sürülen iddialara dikkat çeken bir örnek aklına geliyor mu? Kendini belli bir tutuma yakın buluyor musun? Bir yöne doğru çekiliyor ama emin değil misin? Sadece düşüncelerini kağıda geçir. Bu aldığı notlar, muntazam bir sunum teşkil etmek zorunda değildir hemen şimdi. Bu başlangıç yorumları hiçbir suretle iyi temellendirilmiş ve hatta birbiriyle tutarlı olmak zorunda da değildir. Önemli olan başlamış olmaktır. Mekanik olarak yazma sürecinin kendisi, kalemi kağıda deşdirmek, ne söyleyeceğinden emin olmasan da, sana yardım edecektir.

III. Muhtemel kaynaklar için ilk araştırmaya başla

Konuna karar verdikten ve düşüncelerini kağıda döktükten sonra, kaynakları keşfetmen gerekir. İnternet sana hangi kaynakların erişilebilir olduğunu görmek için iyi bir başlangıç yeri gibi gelse de öyle değildir. Öncelikle derste ele alınan metinlere bak. Bir kaynakça ya da önerilmiş bir okuma listesi içeriyor olabilirler. Yazar ya da editör metne bir önsöz yazmış mı? Önsözde açık bir şekilde başka kitaplara gönderme yapmış ya da en azından araştırmalarında yardımcı olacak birkaç anahtar terim sağlayan bazı tartışma konularını ortaya atmış olabilir. Kitap ya da makale, kaynak olarak üniversitesi kütüphanesinde bulabileceğin gazete ya da diğer bazı metinlerden söz ediyor olabilir. Farklı kaynaklarda verili

olan dipnotlara bakabilirsin. Bunlar da sana diğer kaynakları işaret edecektir. Her kaynak; ister bir ansiklopedi, dergi, kitap, antoloji, indeks, sözlük ister bir dipnot olsun seni başka kaynaklara yönlendirebilir. İlginçtir ki, bu bir kaynağı kullanmanın diğerine bağlı olması süreci, sanal ortamdaki linkleri kullanmamız gibidir. O halde kütüphaneye gidip raflarda bulacağın çeşitli dergilerin ve metinlerin sayfalarını çevirmeye başla. Bu kurcalama işlemine bir saat harcadığında bile keşfedebildiğin şeyler karşısında epey şaşıracaksın.

Eğer konun hakkında bir şey bulmak bakımından şanslı değilsen kütüphaneciden ya da hocandan yol göstermesi için yardım talep edebilirsin. Daha verimli malzeme bulmak için konuyu değiştirmek zorunda kalman da söz konusu olabilir.

Eğer hâlâ kütüphaneyi ziyaret etmediysen, öncelikle bunu yap derim. Neyin nerde olduğunu araştırmak bir. İhtiyacın olacak şeyleri nasıl bulacağını öğren. Referans kitapları, dergiler nerede; fotokopi makinesi nerede vs. Sorular sor. Yardım iste. Daha fazla vakit kaybetmeden kütüphanede bir keşfe çık. Yoksa bunu kütüphaneye bir yazı aramaya gittiğin her seferinde yapmak zorunda kalacaksın.

IV. İlk kaynaklarını bir araya toplama

Şimdi okumalarını yapma zamanı geldi. Bazı kaynakların ihtiyacın olana tam olarak karşılık gelmediğini görebilirsin. Fakat şimdilik, küçük bir yığını önüne al ve işe yarar olup olmadıklarına bir bak. Genelde hangi makalenin istediğin şeyle ilgili ve hangisinin ilgisiz olduğunu anlamak fazla zaman almaz. İçindekiler kısmını oku, yazarın giriş yazısına bak ve hangi anahtar sözcüklerin sık geçtiğini görmek için indekse bir göz at. Bu anahtar terimleri başka kaynaklar bulmak için kullanabilirsin. Eğer rafta bir kitap arıyorsan, aynı raftaki diğer kitaplara da bak. Bir dergide işe yarar bir makale bulduysan, eski ve sonraki sayılara da bak (Belki biri senin sevdiğin yazıya karşı bir çürütme yazısı yazmıştır). Kitabın arkasında tanıtıcı bir yazı varsa oku. Orada adı geçen eleştirmen, araştırmak isteyeceğin biri olabilir. Bir kütüphaneye damladıktan ve olası kaynaklarını bulduktan sonra, fotokopi makinesinde soluğu al ve kaynakları kendin için çoğaltmaya başla (Telif haklarına aman dikkat!).

Kullandığın kütüphane kitaplarının ve dergilerinin, seçilerek üniversite koleksiyonuna dahil edildiği için kaliteli eserler olduğunu geçici olarak kabul etsen bile, kendi görüşlerini desteklemek üzere başvurduğun

her eseri eleştirel olarak değerlendirmeyi unutma. Bu, internet için çok daha elzem bir şeydir çünkü isteyen herkes istediğini sanal ortama koyabilir. Neyse ki, pek çok insan kullanabileceğin çeşitli kaynakları listeleyen internet sitelerini bir araya toplamak için zaman harcamış. Örneğin Lapsus dergisinin sayfasında <http://www.lapsusreview.com/> zengin bir bağlantılar linki bulabilirsin. Ayrıca <http://hippias.evansville.edu/> gibi arama motorları da felsefi malzeme bulmada işine yarayabilir.

V. Anla ve sonra bulduğun makaleler üzerine eleştirel olarak düşün

Seçtiğin makaleleri oku. Konunu boğacak kadar çok referans kullanmamalısın çünkü her şeyi ele alamazsın. Ama kaynakların çok az da olmamalı, çünkü yazında sadece kendi fikirlerini belirtecek değilsin. Ortaya koyduğun şeylerin anlaşılması için kanıtlar ileri sürmelisin. Kullanacağın malzemeyi değerlendirmeden önce anlamın gerekir. Fotokopiler üzerine notlar alabilirsin, fikirleri işaretlemek için renkli kalem kullanabilirsin ya da kullanmayı istediğin kısımları alıntılatabilirsin (sakın fikir hırsızlığı yapma!). Makaleyi nasıl etkili ve doğru bir biçimde okuyacağın hakkında bir fikrin yoksa, benim yazılarımın ilkinde başvurabilirsin. Öğrendiğin şeyleri sindirmek ve onlar üzerine düşünmek zaman alacaktır.

VI. Bir taslak yap

Şimdi daha önceden not aldığın fikirlere geri dön. Onlar ortak bir hat mı izliyorlar? Gitmek istediğin yere varmada onlardan bazılarını bir araya getirerek bir anlam oluşturabilir misin? Bulduğun makaleler yeni bakış açıları ve yollar sunuyor mu? Sorulara yanıt veriyorlar mı ya da seni yeni sorular sormaya yönlendiriyorlar mı? Okumuş olduğun makaleler sana nasıl yardımcı olur? Bu süreci bir ekip çalışması olarak kafanda kur. Senden önce pek çokları aynı yoldan geçtiler ve sana nerede dönmen gerektiği neye dikkat etmen gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunabilirler. Senden önce yapılmış olana dayan. Şimdi argümanlarının bir taslağını çıkar ya da en azından fikirlerini kabataslak not et ve onları birbirine bağlayan geçici bir akış diyagramı çiz.

VII. İlk karalamayı yap

Yazını yazmaya başla bakalım. Hele bir ilk karalamayı yap, ondan sonrası gelir.

VIII. Seni kim tutar!

Hedefe kitlenmiş zihnini durdurmak ve makalenı gözden geçirmek için zamana ihtiyacın olacak. Çünkü geniş bir zaman aralığında yazıyorsan, bir süre sonra nesnelliğini yitirebilirsin. Senin defalarca okuduğun bir yazında, bir arkadaşının şöyle bir göz atmakla yazım hataları bulduğu olmuştur, değil mi? Bunun nedeni, senin yazmış olduğun şeylere alışmış olman ve dalgınlıkla yaptığın hataların üzerinden atlayıp geçecek kadar yazındaki fikirlerle aşına olmandır. Bu, aynı zamanda sana yazıyı okurken gün gibi açık gelen bir şeyin, başkası için hiçbir anlam ifade etmemesinin de nedenidir. Sen ne söylemek istediğini, ne anlatmak istediğini ve nereye varmak istediğini biliyor olabilirsin ancak halihazırda kağıdında görünen bunları doğru yansıtmıyor olabilir. "Benim burada gerçekte söylemek istediğim şeydu..." gibi cümleler sarf etmek istemiyorsan, yazına onun yazarı olarak değil de alâkasız biri gibi geri dönmeyi dene.

IX. Yeniden Oku ve Tashihleri Yap!

Zihninin dinlenmesi için biraz zaman ayırdıktan sonra (en azından iyi bir gece uykusu) daha nesnel bir bakış açısıyla yazına tekrar dönebilirsin. Neyi kaçırdığını ya da neyi tekrar yazman gerektiğini, neyi iptal etmen ve neyi tutman gerektiğini görebilirsin. Genelde metni yüksek sesle kendi kendine ya da bir arkadaşına okumak, mantıksal boşlukları, çelişkileri, konudan sapmaları ve basit sunum problemlerini ortaya çıkarabilir. Kontrol etmen gereken şeyler şunlardır:

Açık bir tez sunuyor musun ve okuyucuya onları nereye götüreceğini söylüyor musun?

Onları söylediğin yere en etkili şekilde götürüyor musun?

Argümanlarını açıklıyor musun?

Onları inandırıcı bir şekilde savunuyor musun? Yani sadece kendi gerekçelerini değil; diğerlerinin gerekçelerini de veriyor musun?

Argümanlarını haklı çıkarmak için kullandığın iddialarının arasında kendisi haklı çıkarılması gereken var mı?

Başka bakış açılarını göz önüne alıyor musun?

Senin ileri sürdüğün görüşlerden yana ya da onlara karşı başka insanların söylemiş olduğu neler var?

Okuyucu neden sana karşıt olan diğerlerinin değil de senin argümanlarını kabul etmek durumunda olsun?

Kendi durduğun yerden karşıt argümanların içerimlerini göz önüne alıyor musun?

Seninkiyle uyuşmayan görüşlere makul bir şüpheyile yaklaşabiliyor musun?

Kendi görüşünün içerimlerini görebiliyor musun? Bunları kabul ediyor musun?

Kuramında herhangi bir zayıflık görüyor musun?

Muhtemel eleştirileri açıkça kabul etmiş ve cesaretle üzerine gitmiş misin?

Argümanını tümünden yeniden gözden geçirmeni gerektirecek kadar ciddi eleştiriler var mı? Argümanın zayıflığını, görüşünü makul limitler içinde değiştirerek giderebilir misin?

Belirsiz ve muğlak alanlar var mı?

Tutarsızlıklar var mı?

Mantıksızca savlar ileri sürmüş müsün?

X. Teslim etmeden önce yazını kağıt üzerinde kontrol et!

Nihayet neredeyse bitirdin. Yazının içeriğini düzenledikten sonra, teknik olarak kontrol et. Sözcük kontrolü yapan bir program kullanabilirsin. Eğer bunu zaten yaptıysan, yazının bir çıktısını al ve kağıt üzerinde tashihini yap. Çoğunlukla öğrenciler sadece ilkinin yapıyor fakat sözcük kontrolü yapan program bazı hataları göremiyor. Makalene bilgisayar ekranından değil de kağıt üzerinden göz atarken, sadece ekrandan gördüğünde kaçıracağın pek çok apaçık hata, mantıksal boşluklar, bağlantısız paragraflar ve zayıf geçişler yakalayabilirsin. Son iki basamağı memnun olana kadar ya da yazını teslim etme zamanı gelene kadar tekrarla.

Şimdi neden makaleler için haftalarca süre verildiği anladın mı?

Bir felsefe yazısı nasıl yazılır?

İyi bir felsefe yazısı yazma süreci başkalarının eserlerini değerlendirirken başlayabilir, yani örneklerle öğrenebilirsin. Maalesef, çeşitli sebeplerden ötürü, her felsefe klasiği örnek alınmaya iyi bir aday değildir. Hemen aşağıda, kendi makaleni nasıl yazacağıyla ilgili birkaç öneri bulacaksın. Hocanızın istekleri ve tavsiyeleri elbette ki burada sunulan önerilerden daha önce gelecektir.

Başlığın

Okuyucunun göreceği ilk şey makalenin başlığıdır. Buna karşın, belki de en iyisi başlığın seçimini sona bırakmaktır. Çünkü bir başlık eserin doğasıyla ilgili iyi bir ipucu vermelidir. Bu sayede makaleyi bitirdiğinde başlığın sana ne söylediği hakkında daha iyi bir fikrin olacak.

Okuyucu bir başkasınınkini değil de niçin senin makaleni okusun? Başlığını bilgilendirici kıl ama fazla özelleştirmeden; bu bir başlık, laf kalabalığı eden bir tez bildirisi değil. Aşırıya kaçmadığın sürece başlığa kendinden bir şeyler katmanın da bir sakıncası yok.

Tut ki epistemoloji üstüne bir makale yazıyorsun. Başlık seçeneklerinden biri şu olabilir pekâlâ ; *Doğruluk* - Bu başlık sorunlu görünüyor mu ? Hiç kuşkusuz ki evet. "Doğruluk" hem fazla geniş kapsamlı bir kavramdır hem de kendisinden istifade edilmesi için biraz şatafatlı kaçmaktadır. *Doğruluğun Uygunluk Teorisi* nasıl peki?- Bu daha iyi ama hâlâ fazla genel duruyor ve okuyucuya makalenin niyetine ilişkin bir bilgi vermiyor. *Doğruluğun Uygunluk Teorisi: Bir Savunu*- Bu çok daha iyi bir başlık; çünkü okuyucuya hangi konuyu ele alacağına dair bir ipucu vermekle kalmıyor, bakış açının ne olacağını da sezdiriyor. Tabi ki pek çekici bir başlık olmadı. Ama kararı sana bırakıyorum.

Açılış Bölümün

Açılış paragraf(lar)ın makalenin geri kalanına zemin hazırlamalıdır. Burada makaleden ne beklenebileceği konusunda yol gösterici bir bağlamsal harita veriyorsun okuyucuya. Bu harita, okuyucuyu konunun niçin önemsendiğine, genel hatlarıyla meselenin ne olduğuna (ya da şimdiye kadar ne olmuş olduğuna) ve hangi ana tezi savunacağına ilişkin

bazı ipuçlarıyla donatır. Eğer yerin varsa, işlemeyi istediğin temel noktaları okuyucunun göz atması için kısaca sunabilirsin. Ama dikkat et de makalenin üçte birini makalenin ne üstüne olduğuna ilişkin açıklamalarla doldurma. İlk paragrafı da tıpkı başlık gibi makale bittikten sonra yazmayı isteyebilirsin. Makalenin hangi yöne doğru ilerleyeceğinden ve hangi argümanları kullanacağınızdan tam olarak emin olmamana bağlı bir durumdur bu. Bu yüzden, yazını zayıf bir açılış paragrafında dile getirdiğin sınırlamalara boyun eğmeye zorlamaktansa hemen ana metne geç. Elbette ki yazının genel çizgilerini önceden belirlemiş olmanın faydası dokunacaktır. (bkz: "Bir felsefe yazısı nasıl planlanır?") Metnin ilk taslağını hazırladıktan sonra, başa dönüp açılış paragrafıyla uğraşabilirsin.

Metnin

Her paragrafın açılış cümlesinin yeni bir fikir ya da önceki bir fikre getirdiğin bir açılım olması gerektiği doğru olsa da, bir paragrafın ilk cümlesi önceki paragrafın son cümlesini doğal ve akıcı bir şekilde takip etmelidir. Okuyucuyu önceden uyardıktan bir noktadan diğerine atlamamaya özen göstermelisin. Aksi halde, okuyucu nereye gittiğini, ne anlatmaya çalıştığını anlayamaz ve kaybolur. Kuşkusuz ki yazını yazarken izleyebileceğin birçok farklı yaklaşım vardır. Bu yaklaşımlardan hangisini seçeceğini bazen sadece hangisinin sana daha kullanışlı geldiği, ele alacağın konu ve de hocanın ne istediği belirler. Örneğin, önce meseleyi ve meseleyle ilgili görüşlerini; ardından da bu görüşlere getirilebilecek itirazları ve onlara verdiği cevapları sunmayı isteyebilirsin. Veyahut bu sırayı ayrı bölümler altında değil de birbirine bağlı ve iç içe geçmiş bir şekilde izlemeyi tercih edebilirsin. Yani önce bir argüman ve bu argümana getirilebilecek bir itiraz sunabilirsin, ardından eleştiriyi yanıtlayabilirsin ve sonra yeni bir argümanla metne devam edebilirsin.

Bir paragrafın merkezi cümleleri savunulan tezi ayrıntılarla zenginleştirirken; son cümle hem kilit noktanın ne olduğuna dair kavrayışı pekiştirir hem de okuyucuyu bir sonraki paragrafa hazırlar. Bununla birlikte paragraflar fazla uzun olmamalıdır.

Genel bir kural olarak, güçlü argümanlar makalende daha sonraya saklanmalıdır. Başlangıcı daha kırılğan ve daha az önemli argümanlara ayır ve meseleni adım adım ortaya koy. Makaleni zayıf bir ifadeyle bitirmek istemezsin, değil mi? Zira okuyucuların ilk hatırlayacakları, söyleyeceğin

son sözler olacaktır. Zayıf görünen bir noktayı, bir güçlük olarak kabul edebildiğin ve başarıyla yanıtlayabildiğin sürece dile getirmekten sakınma. Örneğin, diyelim ki tezin şu; "Ötenazinin her türlü ahlak dışıdır ve asla kurumlaşmış bir pratik haline getirilmemelidir. Çünkü doktorların işi insanları öldürmek değil, iyileştirmektir." Bu teze karşı itirazlardan biri (ki birden çok itiraz bulunabilir) böyle kuşatıcı bir yasağın insanların boşu boşuna acı çekmesine neden olacağı yönündedir: "Ölümcül bir hastalıkla boğuşan ihtiyar bir kadını ölünceye dek sürekli acı çekiyor halde yaşamaya zorlamak adil mi?" Buna cevaben, ötenaziye izin vermemenin hastalarla ilgilenmeye son vermek anlamına gelmediğini belirtebilirsin. Belki hastanın acısını dindirmek üzere yeni bir ilaç tedavisi uygulanabilir; belki de marihuananın ilaç olarak kullanılmasını yasallaştırmak gerekiyor, vesaire.

Sonuç Bölümün

Sonuç bölümün okuyucuyla vedalaşmadan önce makalenin parçalarını son kertede bir araya getirip toparlamalıdır. Okuyucuyu yakalamak için son fırsatın bu. Sonuç bölümü makaleni biçimlendiren özel ilgileri ve konunun genel çizgilerini hesaba katarak tezini ve temel argümanları tekrar formüle etmene yarar. Sonuç bölümü başladığın işi öyle bir şekilde bitirmelidir ki, okuyucu metin boyunca ne yapmaya çalıştığına dair bir kavrayış kazanmış halde kalksın oturduğu yerden.

Makalenin Karakteristik Özellikleri

Farz et ki görece uzun bir argümantatif makale yazıyorsun. Metnini kurarken;

- İlgili kavramların ve başkalarına ait görüşlerin sunumunun açık-seçik ve hatasız bir şekilde yapıldığından emin ol.
- Metni kendi çabanla hazırladığından, yaklaşımının başkasından aşırma olmadığından emin ol.
- Başkalarının sözlerini ve fikirlerini her kullanımında; doğrudan olsun dolaylı olarak olsun, yaptığın alıntıyı açıkça belirttiğinden emin ol. (bkz: "Nasıl kaynak gösterilir?")
- Makaleyi doğru imla ve ifade tarzlarıyla, tercihen kişisellikten uzak edilgen cümlelerden meydana gelen formel bir dille yazdığından emin ol.

- Makalenin iyi düzenlenmiş olduğundan, konunun dışına çıkmadığından emin ol.
- Makalenin, ele aldığı meseleyi açık ve seçik olarak sunduğundan ve makale boyunca meselenin, yürüttüğü tartışmaya uygun düşen yanlarına odaklandığından emin ol.
- Makalenin her soruna yanıt bulmaya niyetlenerek fazla genel ve sınırları belirsiz hale gelmediğinden; aksine, seçtiğin sınırlı sayıda unsuru derinlemesine ele aldığından emin ol.
- Argümanların açık bir dille, mantıklı ve anlaşılır bir şekilde sunulduğundan emin ol.
- Makaleyi yazarken meseleyle ilgili belirgin bir konum aldığından emin ol.
- Makaleni aldığı konuma uygun ve ikna edici sebepler sunarak savunduğundan emin ol.
- Makalenin başkalarının bakış açılarını da dikkate aldığından emin ol.
- Makalenin bu görüşleri reddetmek için uygun sebepler sunduğundan emin ol.
- Makalenin kendi sunduğu argümana karşı yöneltilen, sınıfta tartışılmış olanlar ve yükümlü olduğun okumalarda geçenler dahil olmak üzere; kimi akla yatkın itirazları da göz önünde bulundurduğundan emin ol.
- Bu itirazların reddedilmesine yönelik sunduğu argümanların açık ve ikna edici olduğundan emin ol.

Kaynaklardan nasıl alıntı yaparsın, nasıl dipnot verirsin ve kaynakça hazırlasın

Makalede başka kaynaklardan yapılan alıntılar; ya aynen aktarılır veya özü değiştirilmemek kaydıyla makaleyi yazanın kendi cümleleriyle özetlenerek yahut yorumlanarak verilir. Her iki durumda da alıntı yapılan kaynağa *mutlaka atıfta bulunulmalıdır*. Kaynak göstermeden alıntı yapmak bir tür hırsızlık olduğu için akademik açıdan ciddi bir suçtur.

Atıf konusunda aşağıdaki ilkeler uygulanır:

Kaynaktan aynen alınan bilgiler (quotation), çift tırnak içinde(".....") ve tercihen italik olarak gösterilirler. Tezi hazırlayanın kaynaktaki bilginin özünü değil biçimini değiştirerek yaptığı alıntılar ise çift tırnak arasına

alınmadan gösterilirler. Her iki alıntı türünde de ilgili kaynağa mutlaka atıf yapılır ve atıfların her birine, bir birini izleyen numaralar verilir.

Kaynaklardan aynen yapılan alıntılar, ya makale metni içinde verilirler ya da alıntının ilk ve son satırları ile makale metni arasında en az çift aralıklı boşluk bırakılarak, alıntı ile metnin ayırt edilmesi sağlanır. Genelde çok uzun alıntılar makale metninden ayrı bir paragraf olarak verilir. Daha kısa olanları makale metni içerisinde verilebilir. Yine de bu tercihe bağlı bir konudur.

Başka kaynaklara yapılan atıflar iki şekilde olur: Dipnotlar (ya da son notlar) şeklinde ve metnin içinde.

Dipnotlar ya da son notlar iki farklı amaçla kullanılabilir. İki alıntı yaptığın kaynak hakkında bilgi vermek; ikincisi ana metne uymayan, onun akışını bozan ama yine de ilişkili ve değinmeye değer yorumları vermek için.

Bazı yazılarda alıntı referansları metnin içinde de yer alabilir. Bu atıflar parantez içinde, baş harfi büyük olmak kaydıyla yazarın soyadı, virgöl, yayın tarihi, iki nokta üstüste, sayfa no'su şeklinde gösterilir. Örneğin Homans soyadlı bir yazarın makalesine yapılan atıf, (Homans, 1962: 175) şeklinde olabilir. Eğer bir makale veya kitabın bütününe yapılan bir atıf varsa bu; (Kaboğlu, 1993), (Bohannan, 1968) şeklinde gösterilir. (Atıfları metin içinde vermek yazının akışını kesintiye uğratabilir ve okuyucu açısından konsantrasyon bozucu olabilir. Bu nedenle senin yerinde olsam atıfları ve yorumları dipnot ya da son not şeklinde verirdim.)

Dipnotla atıf yapmak çok kolay bir iş. Sadece dört bileşeni var: Yazarın Adı Soyadı, Başlık, Basım Bilgileri, Sayfa Numarası.

Dipnotlar her sayfada metnin en son satırının altında birbirini izleyen numaralarla yer alırlar ve kısa bir çizgiyle metinden ayrılırlar. İşte hemen aşağıda görüyorsun.¹ Bu işlemi Microsoft Office Word'de yapmak çok kolay. Word belgende "Başvurular" menüsünde dipnot ekleme seçeneğini hemen göreceksin. Dipnotunu hangi sözcükten sonra eklemek istiyorsan, imleç o sözcüğün bitiminde yanıp sönerken "Başvurular" menüsüne gitmen yeterli.

1

Eğer dipnotta ilgili kaynağa ilk kez atıf yapacaksan, bu atıfta eserle ilgili mevcut bibliyografik bilgilerin tümü şu sırayla yer alır: Yazar adı ve soyadı, eser adı, yayına hazırlayan(veya editör), çeviren veya çizer adı ve soyadı, cilt, basım, baskı ve yayın bilgisi (cilt sayısı, basım sayısı, baskı sayısı, seri adı, yayın yeri, yayınevi, yayın tarihi), cilt numarası ve sayfa sayıları.

- Kitap atıfları için sırasıyla: yazar adı, kitap adı (italik), basım yeri, yayınevi, basım tarihi, sayfa numarası verilir:

Bülent Tanör, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul, Der, 1992, s. 25.

Talcott Parsons, *The Social System*, London, Routledge and Kegan Paul, 1964, pp. 3-23.

Giovanni Sartori, *Demokrasi Kuramı*, Çev. Deniz Baykal, Ankara, Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları, t.y., s. 11.

Yvon Belaval, *Etudes Leibniziennes: de Leibniz à Hegel*, Paris, Gallimard, 1976, p. 57-85

Sophokles, *Kral Oidipus*, Çev. Bedrettin Tuncel, Ankara, MEB, 2001, s. 5.

- Eğer bir dergi içindeki ya da bir kitaptaki bir makaleye atıf yapılacaksa, yazar adı ile eser adı arasında ilgili makalenin veya bölümün adı tırnak içinde verilir:

Yvon Belaval, "Premières animadversions sur les principes", *Etudes Leibniziennes: de Leibniz à Hegel*, Paris, Gallimard, 1976, p.83.

Jason Jones, "Righting Wrongs: Utilitarianism and Capital Punishment", *Philosophy and Public Issues*, Vol. 12, No. 2., Jan.-Mar. 2003, p. 111.

- Elektronik kaynağa atıf yapılacaksa, sitenin yazarının adından sonra sırasıyla sitenin ismi (tırnak içinde), adresi ve ziyaret tarihi verilir.

Bill Crowley-Bill Brace, "A Choice of Futures: Is It Libraries Versus Information?", (Çevrimiçi) <http://www.epnet.com/ehost>, 30 Mart 2000.

Jeff McLaughlin, "How to Do Philosophy", (Çevrimiçi) <http://www.cariboo.bc.ca/ae/php/phil/mclaughl/index.html>, 12 Şubat 2008.

Eğer referans dipnotlarında, aynı kaynağa ikinci veya daha fazla atıfta bulunuluyorsa, yukarıdaki bilgiler kısaltılarak verilir. Yazarın soyadı, virgül, eserin uygun biçimde kısaltılmış adı, virgül, sayfa numarası.

Bu konuda aşağıdaki listede verilen uluslararası ve Türkçe kısaltmalardan bir tanesi tercih edilmeli; tercih edilen kısaltma yöntemi yazının/tezin bütününde uygulanmalıdır.

Bibliyografik Bilgiler	Uluslar arası	Türkçe
Bakınız	V.	Bkz.:
Karşılaştırınız	Cf.	Karş.
Karşı görüş	vs.	k.g.
Aynı eser/yer	Ibid.	a.e.
Adı geçen eser	op.cit	a.g.e.
Yazara ait son zikredilen yer	loc.cit	a.y.
Eserin kendi içinde yukarıya atıf	supra	bkz.: yuk.
Eserin kendi içinde aşağıya atıf	infra	bkz.: aş.
Eserin bütününe atıf	passim	b.a.
Basım yeri yok	w.place	y.y.
Basım tarihi yok	w.date	t.y.
Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler	et. al.	v.d.
Sayfa/sayfalar	p. / pp.	s.
Editör/yayına hazırlayan	Ed. by	Ed. veya Haz.
Çeviren	Trans. by	Çev.

Aynı esere izleyen şekilde ikinci kez referans:

Ibid. veya

A.e.

Aynı esere, fakat farklı sayfasına referans:

Ibid., s. 40. veya

A.e., s. 40.

Araya başka referanslar girildiğinde, Sartori'nin kitabına yeniden referans:

Sartori, *Demokrasi Kuramı*, s. 22. veya

Sartori, op. cit., s.22. ya da,

Sartori, a.g.e., s.22.

Kaynakçayı makalenin sonuna koymak gerekiyor. Makalende kullandığın eserlerin hepsini ard arda sıralayacaksın. Yazarların soyadlarına göre alfabe sırası yapabilirsin. Şu sıra olacak: Yazarın soyadı, adı, kitabın adı, varsa çevirmen, basım yeri, yayınevi, tarih.

Bibliyografya / Kaynakça

Church, Jessica, *Neurology and Personal Awareness*, Chicago, New Press, 1993.

Hirsch, Ernst, E., "İktidar ve Hukuk," Çev. Hayrettin Ökçesiz, *Hukuk Araştırmaları*, C.II, No:3, Eylül-Aralık 1987, s.40-49.

Kaboğlu, İbrahim Ö., "Düşünce Özgürlüğü: Avrupa Ölçütleri ve Türkiye," *İnsan Hakları Yıllığı*, C.XV, 1993, s. 45-53.

Parsons, Talcott, *The Social System*, London, Routledge and Kegan Paul, 1964.

Sartori, Giovanni, *Demokrasi Kuramı*, Çev. Deniz Baykal, Ankara, Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları, t.y.

Tanör, Bülent, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul, Der, 1992.